

Ogled po kranjskem Gorenskem.

Pot od Ljubljane do Belepečí (Weissenfels).

(Dalje.)

Od Dovjega do Kranjske gore, kamor se dospè v pièlih 3 urah, se nam oèituje dolina v raznih podobah. Ozka ravnina, nasejana tù in tam z nizkimi, od rodovitnih njiv obdanimi hišami si roko podaja z golim, širokim brodom Save in divjimi dolinami, ktere se odperajo na obedve strani ceste. Vsa okolica se je ogernila s planinsko odejo. Kmali nad Dovjem se nam odprè na desno divja dolina, ki derží od Belce doli. Naprej gori je pot bolj dolgočasna. Ob poldrugi uri pridemo gori do mosta pod vasjó Gojzd, kjer Savo prestopimo. Tù se po ravnini začnejo zopet prijazne polja, gore na levo pa molijo gole verhove tako ponosno pod oblake, da se jih skor ni mogoèe nagledati. Mojsranska dolina, ktera je pričela izverstno rajdo divjoromantiških stranskih dolin na levo, pokaže tù pod Špikom svojo sosedo. Kaj lepšega, kakor ta in nje daljne sosede naprej gori: Pišenca, Planica, Jezerca in Koprivnica si menda noben malar želeti ne more.

Po desnem obrežji Save pridemo kmali v vas Gojzd in čedalje bolj se nam kaže lepa okolica kranjsko-gorska. Cesta je skoz in skoz dobra, lepo gladka, toraj prijetna za voz in pešca. Nenadoma se nam pokaže ob iztoku Pišence pod zeleno obraščenim hribom farna vas Kranjska gora s svojim kositarnim zvonikom.

Kranjska gora in vsa okolica njena se nam razodene, bi rekel, v nepopisljivi lepoti. Kakor mejnik milolepega in divjokrasnega je postavljena vas ob iztoku vélike in male Pišence; na desno se razprostirajo zelene s košatimi jeseni obraščene livade in rodovitne polja, na levo pa se očém odprejo vse naravske različnosti, od nar rodovitniše zemlje do nar pusteje goličave: ob enem te razveseljuje ob poletnem času lepih cvetic nebrojno število, razni poljski pridelki, tamnih gojzdov zeleni plajšč in bela odeja zimskih časov — večer sneg. — Po mojem mnenji se smé okolica kranjsko-gorska v oziru lepote med naj lepše kraje naše domovine šteti. Vas stoji ob stranéh vélike ceste in je velika. Nekatere hiše so zidane bolj po novi šegi, nekatere pa se skoraj bližajo tiroljskim in švajcarskim. Farna cerkev stoji ob cesti sred vasi, in je od znotraj kakor tudi zvonaj prav lična, zvonik pa je — svedok sive starosti — čern in sila terden, zidan menda za večno. Zadnje poslopje konec vasi je grajščina, sedež c. k. okrajne sodnije. Tù se nam pokaže proti Korenu lep razgled in eno nar prijetniših sprehajališč, ki si ga èlovek le misliti zamore.

V pièli pol uri dospemo po lepi cesti do doljnega Podkoréna, kjer Savo prestopimo, se okrenemo nekoliko na desno in gremo po klancu gori v gornji Podkorén. Kmali pri prvih hišah se unkraj malega mostka cesta cepi; vélika pelje po klancu na desno proti poštni hiši, in naprej po precej stermem klancu na Korén gori in skoz dolgo dolino tje do meje Kranjskega, kjer nas od Koroškega sèm rudečkasta Zila gora ali Dobrač pozdravlja. Leva ali stranska pot pa nas pelje po dolini naravnost naprej gori proti Belipeçi.

Zapustili smo véliko cesto, po kateri smo vès èas od Ljubljane potovali in nastopili zadnjo potovanje po Gorenskem. Dolina, skozi ktero se bomo podali, je tako malo znana, kakor da bi se ne štela k naši domovini. Morebiti marsikdo misli, da tù je svet, kakor pravijo — z dilami zapažen, — ali ni res, prijatelj! ona nam je malo drugaè kot nov svet. — Vas gornji Podkorén zapustivši se pred nami pokaže korenško jezero, ki je precej dolgo, ob krajih z gostim bičjem obraščeno, ktero mu ob poletnem času bolj podobo velikega močvirja kakor jezera daje. Gosp. H. Freyerga v svojem velikem zemljevidu Krajne še clo ne omenja, ker ga morebiti imena „jezera“ vrednega ni čislal.

Tù izvira iz jezera korenška Sava. Od kod pa dobiva jezero vodo svojo? Slušajmo, kaj so mi o tem pra-

vili gosp. A. Dr. melj, rateški fajmošter, ki so mi to okolicco prijazno skazovali. Od jezera na levo se nam kaže globoka dolina Planica, soseda Pišence. Tù gor izvira pod sivim verhom Ponca ali Punca bistri potok Diža, ki se šumeèe podí proti dolini in se ondi pod zemljo zgubi. On napolnuje s svojo vodico korenško jezero (eni menijo, da voda priteka pod zemljo od belopečanskih jezer, pa kdor lego kraja dobro pozná, bo to težko verjel, kakor tudi jez ne verjamem) in prekersti tù ime iz Diže *) v Savo. — Dolina Planica, ki je v ravnini lepo zeleno obraščena, je tudi zato vredna imenovana biti, ker se v nji nahaja in koplje mnogo lepo bele krede ali melja, ki bi bil morebiti Ratečanom še lahko v večí zaslužek, ako bi ga vedili prav pripravljati. Bogati podzemeljski zakladi melja izvirajo beržko ne od časa, ko se je zgornja zemeljska odeja od kamnitih podlag ločila, kar se je zgodilo, kakor sem že pri Peričniku povedal, nar bolj gotovo ob kakem velikem potresu. Morebiti je takrat, ko se je zemlja posedla in mnogo lese-nine pokopala, podzemeljsk ogenj zanetil in skuhal kamen kakor v podzemeljski apnénci v apno, ki se zdaj kakor melja koplje. (Dalje sledí.)

Novičar iz raznih krajev.

Zastran nove postave za obertnike in rokodelce se sliši, da gré delo pri c. k. ministerstvu hitro od rok; po nasvetu obertnijskih in kupèijskih zbornic se je osnova te postave tù in tam pre naredila, bistvo postave pa — svobodnost obertnijstva in rokodelstva — bo obstalo in postava morebiti že to leto se oklicala. — Tudi o potnih listih (Pass) se pričakuje nova postava, po kateri bojo marsiktere polajšave popotnim došle. — Tudi za kronovino sležko je nova postava za družino že oklicana. — Ker se je primerilo, da je bila nalezljiva živinska kuga proti postavi po nemarnosti zanešena, je c. k. ministerstvo opomnilo dotične c. k. uradnije, naj o jstro kaznujejo take, ki prestopajo zapovedi, ktere so predpisane za obrambo daljnega razširjevanja kakošne kuge. — C. k. višja sodnija je v nekem primerljeji razsodila sledeèe: „Vojaška eksekucija zoper take, ki so zamudili davek plačati, obstaja v tem, da se jim vojak na dom pošlje, kteremu morajo stanovanje in jéd opoldne dajati, zraven pa še za vsak dan določeni dnar odrajtovati; pravice in dolžnosti eksekucijnega vojaka pa so, kakor mu jih c. k. gosposka predpiše in imajo tako dolgo veljavo, dokler ga gosposka nazaj ne poklièe, èeravno je dolžnik v tem že davek plačal; kdor se s silo temu zoperstavlja, se vselej hudodelstvajavne silnosti krivega storí. — Novica, ki smo jo v poslednjem listu povedali, je resnična: V nedeljo rano zjutraj (16. t. m.) je dobil cesar Napoleon željno pričakovanega sinèeka; 101 strelov je naznanilo Parižanom rojstvo Napoleona IV. Cesar veselja ni vedil, kaj bi počel; za Napoleonovo cesarsko rodovino je res to prevažna prigodba; èe cesarjeviè pri življenji ostane, ima cesar naslednika svoje kerví in toliko bolj je uterjena vlada Napoleoncov na Francozkem; al tudi za vso Evropo je prigodba ta važna, ker premembe vlad na Francozkem so večidel sklenjene s potresi tudi zunaj mej francozkih. Vladni èasnik „Moniteu.“ od 17. t. m. je okliccal: „Ime cesarjevièa bo Napoleon Eugen Ludevík Joan Jožef; papež bo boter, kraljica švedska botra“ (S tem je rešena pravda tistih, ki so terdili, da ondi ni botre, kjer so sv. oèe papež boter). Pa tudi tisti, kateri novico našega „novičarja“, da bo mladi princ poprej v potrebi keršen, ker še le pozneje bojo papež ali njih namestnik v Pariz prišli, so brez vednosti pretresali, naj beró kar pišejo vsi èasniki iz Rima in svojo pomoto sedaj v pretres vzamejo, „novičarju“ pa naj enkrat za vselej verjamejo, da ne

*) Zdí se mi moèno, da slavni in visokouèeni gosp. D. Terstenjak so že ime Diža v svojih spisih razložili, kaj da pomeni. Iskal sem zlo po „Novicah“ pa nisem mogel tega najti; nevem toraj, al sem ime Diža z Anizo premenil, al kaj? Pis.

pobera na vrat na nos laži po svetu. Francozki časniki pišejo: „16. t. m. po cesarski maši in pridigi je bil kerst v potrebi cesarskega princa (Ondoiment du prince imperial) v kapeli Tuilerij. Kardinali Dupont, Gousset, Donato in Marlot so vpricho bili. Cesarjevič je dobil ime Napoleon Eugen Ludevik Joan Jožef; cesar, princ Murat, vojvoda Alba, vojni minister, maršal Magnan in predsednika senata in deržavnega zbora so podpisali registre; v tem je kor cesarske kapele pel „Bog! Tebe hvalimo“. Sliši se, da papež bojo princa kerstili z vodo iz Jordana, katero je nedavnej cesarski služabnik Bourgoing iz Jeruzalema v Pariz prinesel. — Vsi francozki deržavi v znamenje: kako vesela sta cesar in cesarica, da se jima je rodil cesarjevič, sta nek sklenila boter in botra biti zakonskim otrokom vse francozke dežele, ki so se rodili 16. marca. — Kako pa stoji s pravdo zavoljo miru, ki se izdeluje v Parizu? Za gotovo se pripoveduje, da do 24. tega mesca bi utegnili mir že oklican biti. Cesar Napoleon 18. t. m., ko je prejemal vošila poslancov pariškega zbora, ni sicer veliko o tem rekel, pa že malo besed je dostopomenljivo; govoril je sledeče: „Srečnega se čislam, da previdnost Božja mi je poslala sina ravno ob času, ko se mirna sprava za Evropo bliža. Izrejeval ga bom v duhu, da naj ljudstva ne bojo sebične, in da mir Europe se opira na blagostan vsacega naroda“. — V uradnih izkazkih se bere, da na Erdeljskem (Siebenbürgen) so bile lansko leto premije (talije) plačane za 843 ustreljenih volkov in 135 medvedov. Lepo število divje zverine! — V več krajih Kitajskega (China) v Azii razsaja neka kuga, ki jo černo jezičjo kugo imenujejo in kateri po pravici gré ime „mor“, „pomor“, ker je že čez 100.000 ljudi pomorila.

Dosti žlahnih sadnih dreves,

ki so sedaj prav pripravne za presajenje, je dober kup na prodaj pri gospodnji vdovi Mici Jarcovi v Gabriji blizo Dobrove hiš. Nr. 3. Kdor več od tega zvediti želi, mu pové gosp. Matevž Fine, zdravnik v Ljubljani na velikem tergu hiš. Nr. 311.

Prebrisani kmet.

Prebrisane glave
Je Kračarjev Jaka,
Od Soče do Drave,
Ne najde se taka.
Pri domu živeti
Zato mu ni mar,
Gre daleč po sveti
Kot moker, špehar.

„Ovsenega kruha
Mi treba ni jesti,
Ne z delom trebuha
Veliko pretresti;
Naj norci za plugam
Si čelo poté,
Jez vozim in pokam
Pa gladim cesté“.

„Zabita čepina,
K' le vidi do nosa
In pameti nima,
Za tac'ga je kosa;
Kateri kot smola
Na klopi sedi,
Za tac'ga je šola,
In tope ljudi!“

Tako on soseda
Gerdó zaničuje,
Ga pisano gleda,
Ki pridno kmetuje,
Ki s tim. kar pridela,
Dovoljno živí,
Dragote ne dela
In stan svoj časti.

Po zemlji horvaški
On ima kupčije,
Prot burji teržaški
Ima barantije;

Domá skor nikoli,
Drugej pa povsod,
Še manj pa na polji —
Je kakor gospod!

Korošce nasitva,
Jim vozi prešiče,
Jih z moko previdva
Banaške pšenice.
Če vidi pa zgubo
Se nič ne bojí,
Če tudi clo gubo
Al bajto zgubi.

On upa okoli
Veliko na kredo,
Bogato se voli
Na možko besedo;
Al sreča mu sije,
Če spika do pol,
Brez škode ne šteje
Se skoraj nikol.

Ko žena pri domu
Se sama ubija,
Pri glinastem zvonu
On kvarte prestilja.
Ž njim radi igrajo,
K' vedó, da ne zná,
Ga splošno goljfajo
Kar koli se dá.

Čez dolgo prifura
Otrapljen do doma,
Konj je kakor gura,
Kobila pa hroma.
Jo maže, jo zdravi,
Pa Jok ji ni kos —
Po tem pa jo spravi
Si merhar na voz.

En teden pozneji
Ze drugo kobilo,
Vse lepši, močnejši,
Zamenja za njivo,
Mu žena zlo brani,
Al vse je zastonj,
Ga prosi solzami —
Mu ljubši je konj.

Si robe nabaše,
Da vdira se cesta.
Ko v Terst se prikaže
Ne more iz mesta,
Z lokande v botego
S fakini vihrá,
Pozabi na vprego,
Vozá pa blagá.

Pri polnem polici
On ima veselje,
Mu ročne dekličí
Stojé na povelje;
In z družbo za mizo
Se rad pomudi,
Marsktero petico
Za ples nasadí.

Ne mara za žgance,
Za prazne sokove,
Obira pišance,
Kopune, golobe,
Berzole, pečenka
Mu tudi dišé;
Ko zmanjka pa cvenka
Ga čevlji tišé.

Zdaj zopet mu draga
Je njega dežela,
Ne draži več blaga,
Ne plazi Lubelja,
Kot sanje se zdi mu
Kupčija na Bljak,
Prot Terstu in Vidmu
Prekopan je prag.

Potem pa poprime
Se zopet kmetije,
Ne čerhne, ne zine
Od svoje kupčije,
Mu druž'ga ne ostane,
Ko dolg za obrest,
In hlače ošpehane —
Dobiček iz cést!

Zdaj žena se uname
Togotna ko orlica,
Jo jeza prevzame,
Ker ni ga belica,

Ne žita perišča,
Ne zerna solí.
Ne moke, prešiča —
Mu norce molí.

Iz hleva razlega
Mukanje se dime,
Ki nima nič mleka,
Ne zna se ji vime.
Če krava pogine,
To zadnji je rep
Ni treba več pinje,
In molže bo sklep.

Zdaj maha rad žgance
In kleplje sokove.
Krompir za pišance
On je in golobe.
Berzole, pečenka
So redke reči,
On vedno brez cvenka
Pri peči tiči.

Nar lepši poljane
Zdaj drugim cvetejo,
In njive prodane
Sosedje orjejo.
Kar ima, so groblje,
Pušoben je svet.
Naj orje al koplje,
Doraste mu smet.

Ko čas je orati
Ni s čim pognojiti,
K' je treba sejati
On mora kupiti.
Pač Jaka bi želim
Zdaj gnoj iz cesté,
Da ž njim bi zabelil
Si njive pusté.

Tako on od leta
Do leta le peša,
Si boljš'ga obeta —
Ušla je mu sreča!
Pri Marnu sosedu
Za mizo sedi,
Mej tem ko po svetu
Jo Jaka sledí.

On s potnim obrazom
Si kruh prideluje,
Se z žejo in gladom
Brezkončno vojskuje,
Ko nekdanj po raji
Naš oča Odam,
Pozabljen pri kraji
Premišlja svoj stan!

V. Kurnik v Teržicu.

Stan kursa na Dunaji 20. marca 1856.

5 ⁰ / ₁₀₀	85 ⁷ / ₈ fl.	Esterhaz. srečke po 40 fl.	69 fl.
Obligacije	4 ¹ / ₂ " 76 ³ / ₄ "	Windisgrac. " "	20 " 24 "
deržavnega	4 " 67 ¹ / ₂ "	Waldstein. " "	20 " 24 "
dolga	3 " 51 "	Keglevičeve " "	10 " 11 "
	2 ¹ / ₂ " 42 ¹ / ₂ "	Cesarski cekini.	4 fl. 46
Oblig. 5% od leta 1851	B 92 "	Napoleondor (20 frankov)	7 fl. 58
Oblig. zemljiš. odkupa 5%	77 ¹ / ₄ "	Suverendor	13 fl. 55
Zajem od leta 1834	228 "	Ruski imperial	8 fl. 10
" " 1839	137 ¹ / ₂ "	Pruski Fridrihsdor	8 fl. 20
" z loterijo od leta 1854	110 ¹ / ₄ "	Angležki suverendor	10 fl. 5
" národni od leta 1854	86 ¹ / ₈ "	Nadavk (agio) srebra:	
		na 100 fl.	4 fl.

Srednja cena vagana (dva mernika) žita. V Ljubljani 15. marca pšenice domače 5 fl. 40. — banaške 5 fl. 40. turšice 3 fl. 20 — — — ajde 2 fl. 20. — ovsa 1 fl. 58. V Kraju 17. marca pšenice domače 7 fl. 40 — banaške 6 fl. 36. — turšice 3 fl. 16. — sorsice — fl. — — reži 4 fl. 44.; — ječmena 3 fl. 44. prosa 3 fl. 14. — ajde 3 fl. 16. — ovsa 2 fl. 2.

Loterijne srečke:

V Terstu 15. marca 1856: 66. 3. 34. 25. 13.
Prihodnje srečkanje v Terstu bo 29. marca 1856.
Na Dunaji 19. marca 1856: 14. 85. 77. 42. 19.
Prihodnje srečkanje na Dunaji bo 2. aprila 1856.